ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Η ελληνική επανάσταση του 1821 και ο σημερινός αγώνας για την ελευθερία από τα δεσμά του κεφαλαίου

Φέτος **συμπληρώνονται 200 χρόνια από την έναρξη της ελληνικής επανάστασης.** Ένα ιστορικό γεγονός τέτοιας σημασίας για τη χώρα μας, πραγματικής και συμβολικής, **δεν θα μπορούσε να μείνει έξω από τη σημερινή πολιτική και ιδεολογική αντιπαράθεση.** Η επανάσταση του 1821 ενάντια στην Οθωμανική αυτοκρατορία, **ταυτόχρονα εθνικοαπελευθερωτική και κοινωνική, δεν ήταν καθόλου μια αυτονόητη ενέργεια σύσσωμου του ελληνικού έθνους** όπως παρουσιάζεται, αλλά αντίθετα **ένας ξεσηκωμός που αψήφησε πανίσχυρες δυνάμεις** που ορθώνονταν απέναντί της. Εκτός από την Οθωμανική αυτοκρατορία, είχε απέναντί της την **«Ιερά Συμμαχία»** των ευρωπαϊκών δυνάμεων που μετά την παλινόρθωση της μοναρχίας στη Γαλλία ήθελαν πάση θυσία τη διατήρηση του στάτους κβο στην Ευρώπη, ενάντια στα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα που απειλούσαν τις αυτοκρατορίες της εποχής και στην αμφισβήτηση των απόλυτων, ελέω Θεού, μοναρχιών. Η «Ιερά Συμμαχία» στην φεουδαρχική της τότε εκδοχή, αποτελούσε την πρόδρομη μορφή της σημερινής καπιταλιστικής Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο επαναστατικός αγώνας έπρεπε να ξεπεράσει πρώτα απ' όλα τις φωνές του ρεαλισμού, της υποταγής στο συσχετισμό δύναμης, της αναμονής μιας απ' έξω σωτηρίας. Είναι γνωστή η στάση του Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης, ο αφορισμός

του Αλέξανδρου Υψηλάντη και η αποκήρυξη της εξέγερσης στη Μολδοβλαχία. Η στάση του ανώτερου κλήρου αποτυπώνεται στο προεπαναστατικό κείμενο της **«Ελληνικής Νομαρχίας» του «Ανώνυμου»:** *«Ὁ Θεός, ἀδελφοί, μᾶς ἔδωσεν τὴν τυραννίαν ἐξ ἁμαρτιῶν μας, καὶ πρέπει, ἀδελφοί, νὰ τὴν ὑποφέρωμεν μὲ καλὴν καρδίαν καὶ χωρὶς γογγυσμόν, καὶ νὰ εὐχαριστηθῶμεν εἰς ὅ,τι κάμνει ὁ Θεός».* Οι κήρυκες της μετριοπάθειας δεν έλειπαν και από τους κύκλους των προεστών («κοτζαμπάσηδων») που επάνδρωναν τον διοικητικό και φορολογικό μηχανισμό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Το πνεύμα της εχθρότητας απέναντι σε κάθε ανατροπή αποδίδεται από τον «Ανώνυμο» με τα ερωτήματα που έθεταν οι βολεμένοι στο καθεστώς: *«Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ νικηθῇ ἓν τόσον μεγάλον βασίλειον; Ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κυβερνηθῶμεν μόνοι μας. Ποῦ νὰ εὕρωμεν ἕνα ἄλλον βασιλέα τόσον εὔσπλαγχνον,καὶ τόσον καλόν; Τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἐλευθερία; Ἡ ἐλευθερία οὔτε ἐστάθη, οὔτε θέλει σταθῇ».*

Το σύγχρονο έθνος με τη μορφή τη κρατικής συγκρότησης είναι ιστορικό και κοινωνικό φαινόμενο, προϊόν της νεότερης εποχής, που προσδιορίστηκε από την ανάπτυξη του **καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.** Δεν πρόκειται ούτε για αιώνια οντότητα, ούτε για οντότητα που βρίσκεται έξω από την Ιστορία. Η Ελληνική Επανάσταση του 1821, όπως αντίστοιχα οι επαναστάσεις στη Γαλλία και στις ΗΠΑ, ήταν από εκείνα τα ιστορικά γεγονότα που οδήγησαν στη συγκρότηση του εθνικού κράτους μέσω μιας επανάστασης με την ενεργή συμμετοχή του λαϊκού παράγοντα, επιβεβαιώνοντας την μαρξιστική θέση ότι η επανάσταση είναι η ανώτατη εκδήλωση της βασικής αντίθεσης που ενυπάρχει σε κάθε εκμεταλλευτική κοινωνία. Οι επαναστατικές παραδόσεις του ‘21 δεν είναι τυχαίο ότι ενέπνευσαν πολλούς λαϊκούς και εργατικούς αγώνες.

Η σημερινή αστική αντίληψη επιδιώκει τη λήθη και **την ακύρωση ακριβώς του ανατρεπτικού, απελευθερωτικού πνεύματος του 1821.** Όλες οι αστικές ερμηνείες προϋποθέτουν την εθνική ενότητα είτε στην εκδοχή του **εθνικισμού,** είτε στην εκδοχή του **ευρωπαϊκού φιλελευθερισμού**, είτε στον συνδυασμό τους. Η πρώτη ερμηνεία αποσιωπά ότι η εθνική ιδέα (και η ίδια η αστική τάξη) τότε ήταν απελευθερωτική (και επαναστατική), ενάντια στην καταπίεση, εθνική και κοινωνική, από την Οθωμανική αυτοκρατορία και δημοκρατική καθώς συνδυαζόταν με το διαφωτισμό, το πνεύμα της γαλλικής επανάστασης, τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα του συνόλου του πληθυσμού χωρίς τίτλους ευγενείας και το γενικό εκλογικό δικαίωμα για τους άντρες, κάτι εξαιρετικά ριζοσπαστικό για την εποχή. Αντίθετα ο σημερινός αστικός εθνικισμός έχει αντιδραστικό περιεχόμενο, στρέφεται πρώτα απ’ όλα ενάντια στην εργαζόμενη πλειονότητα στο εσωτερικό, καθώς και στους γειτονικούς λαούς, ενώ προτάσσει την υποταγή όχι μόνο στην ελληνική αστική τάξη, αλλά και στους υπερεθνικούς οργανισμούς της ΕΕ και του ΝΑΤΟ, δηλαδή στη σύγχρονη «Ιερά

Συμμαχία», πάντα στο όνομα των «εθνικών συμφερόντων».

Η δεύτερη ερμηνεία της επανάστασης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού φιλελευθερισμού ξεχνάει ότι αυτή είχε απέναντί της αρχικά το σύνολο (με αποχρώσεις) των μεγάλων δυνάμεων, την Ιερά Συμμαχία και τα «παλαιά καθεστώτα» της Ευρώπης. **Το ελληνικό 1821 ήταν όντως ένας κρίκος στην αλυσίδα των ευρωπαϊκών επαναστάσεων** του πρώτου τετάρτου του 19ου αιώνα (σερβική, ισπανική, πορτογαλική, Νάπολη και Παλέρμο, Ρώσοι Δεκεμβριστές το 1825). Αυτό που αποσιωπάται είναι ότι **ποτέ δεν υπήρχε *μία* Ευρώπη.** Η σημερινή ΕΕ, η ΕΚΤ, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης με τη διαρκή λιτότητα δεν είναι οι κληρονόμοι των Γάλλων και Ελλήνων επαναστατών, των Ιταλών «καρμπονάρων», του λόρδου Μπάιρον, υποστηρικτή των Άγγλων εργατών, αλλά της Ιεράς Συμμαχίας του Μέτερνιχ και του Τσάρου, των βασιλιάδων και των ευγενών. Με αυτούς τους σύγχρονους δυνάστες των εργαζομένων και των λαών τα αστικά κόμματα, οι υποτιθέμενοι κληρονόμοι του 1821, έχουν συγκροτήσει μια αδιάσπαστη συμμαχία. **Οι μεγάλες δυνάμεις δεν χάρισαν την ανεξαρτησία στην Ελλάδα·** μόνο αφού είδαν στην πράξη το πείσμα και την αποφασιστικότητα των εξεγερμένων Ελλήνων συγκατατέθηκαν και συνέβαλλαν τελικά, για τους δικούς τους λόγους και με τους δικούς τους όρους, στη δημιουργία τους νεοελληνικού κράτους.

Όντως, η ελληνική επανάσταση προετοιμάστηκε και εμπνεύστηκε από τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό, από τις ιδέες της δημοκρατίας, από την απελευθέρωση από κάθε είδους φεουδαρχικά προνόμια και δεσμά, από την ιδέα του «πολίτη» με δικαιώματα και ελευθερίες. Αυτούς τους στόχους πρέσβευαν ο Ρήγας Φεραίος, ο Αδαμάντιος Κοραής, ο «Ανώνυμος» και άλλοι έλληνες διανοούμενοι και αγωνιστές της εποχής. Αυτές οι επαγγελίες αποτυπώνονταν **στα επαναστατικά Συντάγματα,** ιδίως σ’ αυτό της Τροιζήνας του 1827. Ας δούμε το άρθρο 13: «Καμμία διαταγή περί εξετάσεως και συλλήψεως οποιωνδήποτε προσώπων και πραγμάτων δεν ημπορεί να εκδοθεί χωρίς να στηρίζεται σε ικανά δείγματα και να περιγράφει τον τόπον της εξετάσεως, και τα πρόσωπα και πράγματα τα οποία και πρέπει να συλληφθώσιν». Οι κυβερνήσεις της Ελλάδας αλλά και της σημερινής «φιλελεύθερης» Ευρώπης μήπως εφαρμόζουν αυτό το άρθρο; Αντίθετα, ζούμε σε μια εποχή τρομονόμων, προληπτικών ή αυθαίρετων προσαγωγών και συλλήψεων, συγκαλυμμένης ή απροκάλυπτης λογοκρισίας, αστυνομικής καταστολής χωρίς όρια. Αντί για τη λαϊκή βούληση και τις λαϊκές ελευθερίες υπάρχουν μόνο η επιτροπεία της ΕΕ και της ΕΚΤ, η δικτατορία των επενδυτών, οι ελευθερίες των αγορών, του κεφαλαίου, της ιδιοκτησίας και της χωρίς όρια εκμετάλλευσης.

Το άρθρο 21 προβλέπει: *«Εις την ελληνικήν επικράτειαν ούτε πωλείται ούτε αγοράζεται άνθρωπος· αργυρώνητος δε ή δούλος παντός γένους και πάσης θρησκείας, καθώς πατήση το*

ελληνικό έδαφος, είναι ελεύθερος, και από τον δεσπότην αυτού ακαταζήτητος». Αν αυτά γράφονταν το 1827, ας αναρωτηθούμε σήμερα πόσο «ελεύθεροι» και «ακαταζήτητοι» είναι οι πρόσφυγες αφού «πατήσουν το ελληνικό έδαφος» σύμφωνα με τις αποφάσεις του συνόλου των αστικών κομμάτων στην Ελλάδα και με τις ευλογίες της ΕΕ. Αυτοί είναι οι κληρονόμοι της ελληνικής επανάστασης και του ευρωπαϊκού διαφωτισμού;

Η Ελευθερία είναι δυνατόν να πραγματωθεί μόνο μέσω της επανάστασης, τόνιζε η ριζοσπαστική τάση του νεοελληνικού διαφωτισμού προετοιμάζοντας τον ξεσηκωμό μέσα από τη βαθιά κοινωνική και πολιτική κριτική και τις τολμηρές ιδέες για την απελευθέρωση. Οι έλληνες επαναστάτες των αρχών του 19ου αιώνα έθεσαν τα ερωτήματα. *«Διατί ὁ πλούσιος νὰ τρώγῃ, νὰ πίνῃ, νὰ κοιμᾶται,νὰ ξεφαντώνῃ, νὰ μὴν κοπιάζῃ καὶ νὰ ὁρίζῃ, ὁ δὲ πτωχὸς νὰ ὑπόκειται, νὰ κοπιάζῃ, νὰ δουλεύῃ πάντοτε, νὰ κοιμᾶται κατὰ γῆς, νὰ διψῇ, καὶ νὰ πεινᾷ;»* αναρωτιέται ο Ανώνυμος; Ωστόσο δεν μπορούσαν να δώσουν τις απαντήσεις. Η απελευθέρωση από τα φεουδαρχικά δεσμά, η εθνική ανεξαρτησία και η αστική δημοκρατία δεν μπορούσαν να λύσουν το πρόβλημα της κοινωνικής ανισότητας και της εκμετάλλευσης.

Η σημερινή αστική τάξη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη δεν έχει καμιά σχέση με τους εμπόρους και τους διανοούμενους της Φιλικής Εταιρείας, έχει αποκηρύξει προ πολλού τις όποιες επαναστατικές της επαγγελίες. Από τότε κιόλας, στη χώρα μας και παγκόσμια, κάθε επανάσταση υπό την ηγεμονία της αστικής τάξης ήταν καταδικασμένη να μείνει ανολοκλήρωτη και μισή, έτοιμη να υποχωρήσει στο όνομα του ρεαλισμού στα «παλαιά καθεστώτα». Το επαναστατικό σύνταγμα του 1827 αναιρέθηκε από τη Βουλή στις 18 Γενάρη 1828 «επειδή η σωτηρία του έθνους είναι ο υπέρτατος πάντων των νόμων…». **Από τότε «η σωτηρία του έθνους» ήταν το πρόσχημα** για την αναίρεση του Συντάγματος και της λαϊκής βούλησης. Ακολούθησαν η αυταρχική διακυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια και η απόλυτη μοναρχία του Όθωνα.

Η κυβέρνηση της ΝΔ, η συναινετική αντιπολίτευση ΣΥΡΙΖΑ-ΚΙΝΑΛ, το σύνολο των αστικών κομμάτων, η ΕΕ και οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, ο Όρμπαν και ο Μακρόν **δεν έχουν καμία σχέση με τις επαναστατικές δυνάμεις** των αρχών του 19ου αιώνα, **εκφράζουν την χωρίς όρια εκμετάλλευση από το κεφάλαιο και το σύγχρονο κοινοβουλευτικό ολοκληρωτισμό** της κατάστασης διαρκούς «έκτακτης ανάγκης». Ακόμα και η αστικοποιημένη πρώην αριστερά αναρωτιέται: «Τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἐλευθερία; Η ἐλευθερία οὔτε ἐστάθη, οὔτε θέλει σταθῆ». **Η σκυτάλη του αγώνα για την κατάργηση της εκμετάλλευσης και κάθε μορφής καταπίεσης και ανισοτιμίας, για την ελευθερία, έχει περάσει στις δυνάμεις της σύγχρονης εργατικής τάξης και των φτωχών λαϊκών στρωμάτων, στον εργατικό διαφωτισμό και στο κομμουνιστικό πρόγραμμα**

και κόμμα της εποχής μας.

Στην αυγή του 19ου αιώνα, 30 χρόνια σχεδόν από τη Γαλλική αστική Επανάσταση του 1789 και παρά την ήττα της τελευταίας, **ένα φάντασμα πλανιόταν** πάνω από τις απολυταρχικές φεουδαρχικές τάξεις σε όλη την Ευρώπη: Το φάντασμα της εκτέλεσης των Βασιλέων στη Γαλλία, από μια επανάσταση που έκανε η ανερχόμενη αστική τάξη, αλλά με τα χέρια του πρώιμου προλεταριάτου και την αστείρευτη φλόγα για ελευθερία και ισότητα. Σήμερα 200 χρόνια μετά, το φάντασμα της Ρωσικής εργατικής σοσιαλιστικής επανάστασης, παρά την προσωρινή ήττα του εργατικού επαναστατικού κύματος, στοιχειώνει τις σύγχρονες δικτατορίες της αστικής τάξης σε όλο τον κόσμο.

Το ερώτημα έχει επίσης τεθεί και οι λογαριασμοί έχουν μείνει ανοιχτοί: Ελευθερία, χειραφέτηση και κομμουνισμός ή κοινωνική βαρβαρότητα και θάνατος. Την ιστορία τη γράφουν οι λαοί και οι επαναστάσεις τους.

24.03.21

ΝΑΡ για την Κομμουνιστική Απελευθέρωση